

मागासवर्गीयांसाठी आरक्षित पदे-

उमेदवार उपलब्ध न झाल्यास अदलाबदलीने पदे भरणे,
पदे आरक्षणातून मुक्त करणे.

महाराष्ट्र शासन,

सामान्य प्रशासन विभाग,

शासन निर्णय क्रमांक:बीसीसी-१०९४/सीआर-५७/९४/१६-ब,

मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२. दिनांक ५ डिसेंबर, १९९४.

पहा:- शासन निर्णय, सामान्य प्रशासन विभाग, क्र. बीसीसी-१०९१/२५५१(क)१६-ब, दिनांक २७ मार्च, १९९१

प्रस्तावना :- शासन निर्णय, सामान्य प्रशासन विभाग, क्र. बीसीसी-१०६४/१११/जे, दिनांक ९.४.१९६५ अन्वये मागासवर्गीयांच्या विविध प्रवर्गाकरिता सरळ सेवा प्रवेशाकरिता आरक्षण विहित करण्यात आले होते. त्यामध्ये इतर मागासवर्गीयांकरिता १० टक्के आरक्षण विहित करण्यात आलेले होते, व ते २२ मार्च, १९९४ पर्यंत अंमलात होते. दिनांक ९.४.१९६५ अन्वये निर्गमित केलेल्या आदेशानुसार इतर मागासवर्गीयांकरिता असलेले आरक्षण भरले न गेल्यास अनुशेष म्हणून दाखविण्याची तसेच ते पुढे ओढण्याची तरतूद नव्हती. त्यामुळे शासन निर्णय, सामान्य प्रशासन विभाग, क्र. बीसीसी-१०९१/२५५१(क)/१६-ब, दिनांक २७ मार्च, १९९१ च्या आदेशानुसार अदलाबदलीने पदे भरतांना ती फक्त अनुसूचित जमाती आणि विमुक्त जाती व भटक्या जमाती या प्रवर्गांमधूनच भरण्याची तरतूद आदेशात करण्यात आलेली होती. मंडळ आयोगाच्या शिफारशीनुसार शासन निर्णय, सामान्य प्रशासन विभाग, क्र. बीसीसी-१०९३/२१६७/सीआर-१४१/९३/१६-ब, दिनांक २३ मार्च, १९९४ अन्वये मागासवर्गीयांच्या ज्या विविध प्रवर्गाकरिता आरक्षण विहित करण्यात आलेले आहे त्यामध्ये इतर मागासवर्गीयांकरिता एकूण १९ टक्के आरक्षण विहित करण्यात आलेले आहे. या आरक्षित पदांपैकी काही पदे भरली न गेल्यास ती पुढील ५ भरती वर्षांपर्यंत अनुशेष म्हणून पुढे ओढण्याची तरतूद करण्यात आलेली असून ती अदलाबदलीने भरण्याबाबत देखील दिनांक २३ मार्च, १९९४ च्या शासन निर्णयात तरतूद करण्यात आलेली आहे. त्याचप्रमाणे गुणवत्तेनुसार जे मागासवर्गीय उमेदवार सेवा प्रवेशाकरिता पात्र ठरतील त्यांची गणना आरक्षित पदावर केली जाणार नाही अशीही तरतूद दिनांक २३ मार्च, १९९४ च्या आदेशात करण्यात आलेली आहे.

मागासवर्गीयांसाठी असलेल्या सरळ सेवा भरती तसेच पदोन्नतीमध्ये आरक्षित पदे उमेदवाराजभावी भरली न गेल्यास ती कशा प्रकारे भरण्यात यावीत याबाबतचा प्रश्न शासनाच्या विचाराधीन होता. या गोष्टींचा रावकथ विचार करून शासनाने आता खालीलप्रमाणे निर्णय घेतले आहेत :-

शासन निर्णय :- शासन निर्णय, सामान्य प्रशासन विभाग, क्र. बीसीसी-१०९१/२५५१(क)/१६-ब, दिनांक २७ मार्च, १९९१ मधील आदेश अधिक्रमीत करून खालीलप्रमाणे सुधारित आदेश निर्गमित करण्यात येत आहेत.

सरळ सेवा भरती

अ) अनुसूचित जाती/अनुसूचित जमाती, विमुक्त जाती (अ) भटक्या जमाती (ब) भटक्या जमाती (क) भटक्या जमाती (ड) व इतर मागासवर्गीय (इ) या प्रवर्गाकरिता निर्धारित केलेल्या प्रमाणानुसार भरती करण्यासाठी त्या त्या प्रवर्गाचा उमेदवार उपलब्ध झाला नाही तर अशी पदे ५ भरती वर्षांपर्यंत रिक्त ठेवावी व या ५ भरती वर्षांत त्या प्रवर्गाचा उमेदवार उपलब्ध करून घेण्याचे प्रयत्न करण्यात यावेत, असे प्रयत्न करूनही उमेदवार प्राप्त झाला नाही तर ६ व्या वर्षी खाली उल्लेख केलेल्याप्रमाणे अदलाबदलीने ही पदे भरण्यात यावीत. ६ व्या वर्षीही त्या प्रवर्गाचा किंवा अदलाबदलीसाठी दुस-या प्रवर्गाचा उमेदवार उपलब्ध झाला नाही तर ७ व्या वर्षी खुल्या प्रवर्गाने उमेदवार भरण्याची कार्यवाही सामान्य प्रशासन विभागाच्या मान्यतेनंतर करण्यात यावी. त्यासाठी आवश्यक त्या समर्थनानीशी प्रस्ताव सामान्य प्रशासन विभागाकडे पाठवावा. ६ व्या वर्षी पदे खालील प्रवर्गाने अदलाबदलीने भरण्यात यावीत :-

(२)

अनुसूचित जाती)	या दोन प्रवर्गातच अदलाबदली
अनुसूचित जमाती)	करण्यात यावी.
विमुक्त जाती (अ))	(मूळच्या १४ व तत्सम जाती)
भटक्या जमाती (ब))	(मूळच्या २८ व तत्सम जमाती)
)	या दोन प्रवर्गातच अदलाबदली
)	करण्यात यावी.
भटक्या जमाती (क))	या तीन प्रवर्गात अदलाबदली
धनगर व तत्सम)	करण्यात यावी.
)	
भटक्या जमाती (ड))	
बंजारी व तत्सम.)	
इतर मागासवर्गीय (इ))	

ब) प्रशासकीय व जनहितास्तव पद ५ भरती वर्षापर्यन्त रिक्त ठेवणे शक्य नसेल तर पद तात्पुरते बिगर राखीव करण्याचा प्रस्ताव संबंधित विभागाच्या सचिवांच्या प्रमाणपत्रासह सामान्य प्रशासन विभागाकडे अभिप्रायासाठी पाठवावे. अशा प्रस्तावावर सामान्य प्रशासन विभागाने अभिप्राय दिल्यानंतर वर्ग-१, व वर्ग-२ च्या पदांसंदर्भात प्रस्ताव त्या त्या विभागाच्या सचिवांनी मा.मंत्री, समाजकल्याण व आदिवासी विभागाचे मंत्री यांच्यामार्फत मा.मुख्यमंत्र्यांकडे सामान्य प्रशासन विभागांमार्फत मान्यतेसाठी पाठवावेत.

क) मंत्रालयीन विभागातील व विभागाच्या नियंत्रणाखालील कार्यालयातील वर्ग-३ व वर्ग -४ ची पदे तात्पुरत्या स्वरूपात अनारक्षित करण्याबाबतचे प्रस्ताव संबंधित विभागाने सामान्य प्रशासन विभागाच्या मान्यतेसाठी सादर करावीत व सामान्य प्रशासन विभागाच्या मान्यतेनंतर विभागांनी मा.मंत्री (स.क) आणि मा.मंत्री (आदिवासी विकास) यांची मान्यता घ्यावी.

ड) घर नमूद केल्याप्रमाणे अशा सर्व प्रकरणी सामान्य प्रशासन विभागाचे अभिप्राय घेण्यात यावेत.

पदोन्नती

१) अनुसूचित जाती/अनुसूचित जमाती/विमुक्त जाती (अ) /भटक्या जमाती (ब) यांना पदोन्नतीमध्ये आरक्षण ठेवण्यात आले आहे. शासन निर्णय, क्र.बीसीसी-१७७२/जे, दिनांक २३ मे, १९७४ अन्वये त्यासाठी ५० बिंदू नामावली निर्धारित केली आहे. त्याचा अवलंब करावा. या नामावलीत विमुक्त जाती/भटक्या जमातीचा एकत्रित समावेश करण्यात आला आहे. त्याप्रमाणेच कार्यवाही करावी. या प्रवर्गासाठी निर्धारित केलेल्या प्रमाणानुसार त्या त्या प्रवर्गाचे उमेदवार उपलब्ध झाले नाही तर पद भरण्यासाठी ३ भरती वर्षे प्रयत्न करण्यात यावा व त्या प्रवर्गाची उमेदवार मिळेपर्यन्त ते पद ३ भरती वर्षे रिक्त ठेवण्यात यावे. तदनंतर ४ व्या वर्षी अनुसूचित जाती/अनुसूचित जमाती या दोन प्रवर्गातून व विमुक्त जाती (अ)/भटक्या जमाती (ब) या दोन प्रवर्गातूनच आपआपसातून अदलाबदलीने भरण्यात यावे.

२) प्रशासकीय कारणास्तव किंवा जनहितास्तव अशी पदे संबंधित प्रवर्गाचा उमेदवार उपलब्ध नसल्यास तात्पुरत्या

(३)

स्वरूपात अनारक्षित करणाऱ्याचे असल्यास यासंबंधीचा प्रस्ताव संबंधित प्रशासकीय विभागासमर्फत सामान्य प्रशासन विभागाकडे मंजूरीसाठी पाठवावा. सामान्य प्रशासन विभागाने या पदाचे राखीव स्वरूप तात्पुरते काढून टाकण्यास

मान्यता दिली तर एकत्रित निवडसूचित समाविष्ट असलेल्या इतर कर्मचाऱ्यांची नेमणूक करून रिकाम्या जागा तात्पुरत्या स्वरूपात भरता येतील व त्या त्या गटाची राखीव पदे त्या गटाचा उमेदवार उपलब्ध होईपर्यंत ४ व्या वर्षी वर नमूद केल्याप्रमाणे पद बदलाबदलीने भरावे. ४ व्या वर्षीही बदलाबदलीसाठी मागासवर्गीयांचा उमेदवार उपलब्ध झाला नाही तर पद कायमचे अनारक्षित झाले असे समजून इतर प्रवर्गातून / खुल्या प्रवर्गाने (ज्या मागासवर्गीयही असतील) भरण्यात यावे यासाठी ही सामान्य प्रशासन विभागाची मान्यता घ्यावी.

३) गट-१ व गट-२ ची आरक्षित पदे तात्पुरत्या स्वरूपात बिगर आरक्षित करण्यासंबंधीचे प्रस्ताव योग्य त्या समर्थनासह संबंधित विभागाच्या सचिवांच्या प्रमाणपत्रासह सामान्य प्रशासन विभागाच्या अभिप्रायासाठी पाठवावेत व नंतर मा.मंत्री, समाजकल्याण, मा.मंत्री आदिवासी विकास व संबंधित विभागाचे मंत्री यांच्यामार्फत मा.मुख्यमंत्र्यांकडे मंजूरीसाठी पाठवावेत.

४) मंत्रालयीन विभागातील व विभागाच्या नियंत्रणाखालील कार्यालयातील वर्ग-३ व ४ ची आरक्षित पदे तात्पुरत्या स्वरूपात बिगर आरक्षित करण्यासंबंधीचा प्रस्ताव योग्य त्या समर्थनासह संबंधित विभागाच्या सचिवांच्या प्रमाणपत्रासह सामान्य प्रशासन विभागाच्या मान्यतेसाठी पाठवावेत.

५) वर नमूद केल्याप्रमाणे अशा प्रकरणी सामान्य प्रशासन विभागाचे अभिप्राय घेण्यात यावेत.

६) गट-१ व गट-२ च्या निवड सूचीतील मागासवर्गीयांच्या अधिक्रमनास मान्यता देण्यासाठी सामान्य प्रशासन विभाग, मंत्री (समाजकल्याण), मंत्री (आदिवासी विकास) व विभागाचे मंत्री यांच्यामार्फत मा.मुख्यमंत्र्यांकडे अशी प्रकरणे सादर करण्यात यावीत.

७) ज्येष्ठतेनुसार मागासवर्गीय उमेदवार पदोन्नतीला पात्र असेल परंतु त्याच्या प्रवर्गाचा आरक्षित बिंदू नसेल तर अशा कर्मचाऱ्यास आरक्षित बिंदू नाही म्हणून पदोन्नती नाकारू नये.

सर्वसाधारण सूचना

१. राखीव जागेवर खुल्या प्रवर्गातील उमेदवारांची तात्पुरती नियुक्ती/पदोन्नती देताना आपली नियुक्ती/पदोन्नती मागासवर्गीयांच्या राखीव जागेवर तात्पुरत्या स्वरूपात करण्यात आली असून संबंधित उमेदवार प्राप्त झाल्यानंतर किंवा बदलाबदलीने पद भरल्यानंतर आपली नियुक्ती/पदोन्नती संपुष्टात येईल. असा उल्लेख नियुक्ती/पदोन्नतीच्या आदेशात न चुकता करण्यात यावा.

२. राखीव जागेवर इतर उमेदवारांची तात्पुरती नियुक्ती/पदोन्नती दिल्यास अशा उमेदवारांची नोंद कायम स्वरूपी बिंदू नामावलीत घेण्यात येऊ नये. त्यांची नोंद तात्पुरत्या स्वरूपातील स्वतंत्र नोंदवहीत घेण्यात यावी. व जसजसे मागासवर्गीय उमेदवार उपलब्ध होतील तसतसे त्या नोंदवहीतील नोंदी कायम स्वरूपी बिंदू नामावलीत घेण्यात याव्यात.

३. सामान्य प्रशासन विभागाच्या मान्यतेसाठी जेजे प्रस्ताव सादर करण्यात येतील ते ते प्रस्ताव संबंधित विभागांनी मागासवर्गीयांच्या आरक्षणाची अंमलबजावणी करण्याकरिता नेमण्यात आलेल्या उप सचिवांनी प्रथम तपासून आपापल्या विभागाच्या सचिवांमार्फत सामान्य प्रशासन विभागाकडे पाठवावेत.

(४)

४. संत्रालयीन विभागाच्या अधिपत्याखाली असलेल्या क्षेत्रिय कार्यालयातील गट-३ व गट-४ च्या सरळ सेवा भरतीतील व पदोन्नतीतील मागासवर्गीयांचे अनारक्षण / अधिक्रमण विभाग प्रमुखांनी सहव्यक्त आयुक्त (मागासवर्ग कक्ष) यांचे प्रमाणपत्र न चुकता घ्यावे.
५. महामंडळे, मंडळे, महानगरपालिका, नगरपालिका, शासकीय उपक्रम, जिल्हा परिषद, अनुदानित संस्था, विद्यापीठ, सहकारी संस्था/बँका, शैक्षणिक अनुदानित संस्था इत्यादींमधील मागासवर्गीयांची आरक्षित पदे तात्पुरत्या स्वरूपात विगर आरक्षित करण्यासंबंधी संबंधित विभागांनी सामान्य प्रशासन विभागाच्या सहमतीने व मान्यतेने पुढील कार्यवाही करावी.

हे आदेश १ जानेवारी, १९९५ पासून अमलात येतील.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

शांता शास्त्री,
शासनाचे प्रधान सचिव

प्रति,

- राज्यपाल यांचे सचिव,
मुख्य मंत्र्यांचे सचिव,
सर्व मंत्री / राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव,
मुख्य सचिव/अपर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/सचिव, सर्व मंत्रालयीन विभाग,
सर्व विभागीय आयुक्त,
सर्व जिल्हाधिकारी,
सर्व जिल्हा परिषदांचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी,
* प्रबंधक, उच्च न्यायालय, मूळ शाखा, मुंबई,
* प्रबंधक, उच्च न्यायालय, अपील शाखा, मुंबई,
* प्रबंधक, लोकायुक्त आणि उपलोकायुक्त यांचे कार्यालय, मुंबई,
* सचिव, महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग, मुंबई,
सचिव, सर्व प्रादेशिक निवड मंडळे
सचिव, राज्य निवड मंडळ,
संचालक, समाजकल्याण, पुणे,
आयुक्त, आदिवासी विकास, नाशिक,
संचालक, आदिवासी संशोधन व प्रशिक्षण संस्था, पुणे,
संचालक, सेवायोजन, मुंबई,
महालेखापाल, महाराष्ट्र १/२ (लेखा व अनुज्ञेयता), मुंबई/नागपूर,
महालेखापाल, महाराष्ट्र १/२ (लेखा परीक्षा), मुंबई/नागपूर,
अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई,
निवासी लेखा अधिकारी, मुंबई,
सर्व मंत्रालयीन विभागांच्या अधिपत्याखालील विभाग व कार्यालय प्रमुख,
सर्व मंत्रालयीन विभाग,
निवड नस्ती.